

**Wymagania edukacyjne**  
**HISTORIA I SPOŁECZEŃSTWO**  
**KLASA III**

**wątek tematyczny: rządzący i rządzeni**

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań: aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować wiedzę i umiejętności z poprzedniego poziomu.

<b>Temat</b>	<b>Ocena DOPUSZCZAJĄCA</b> Uczeń:	<b>Ocena DOSTATECZNA</b> Uczeń:	<b>Ocena DOBRA</b> Uczeń:	<b>Ocena BARDZO DOBRA</b> Uczeń:	<b>Ocena CELUJĄCA</b> Uczeń:
1. Pojęcia „obywatel” i „obywatelstwo” w starożytności	Wyjaśnia pojęcia obywatela i obywatelstwa, potrafi je stosować w kontekście omawianych treści.	Wymienia prawa przysługujące obywatelom ateńskim i rzymskim; wskazuje przyczyny ewolucji zakresu obywatelstwa w Rzymie; omawia cechy charakterystyczne obywatela w świecie greckim i rzymskim.	Charakteryzuje ewolucję ustroju rzymskiego oraz zakresu obywatelstwa w różnych okresach dziejów Rzymu; omawia działalność Klejstenesa i Peryklesa.	Dokonyuje charakterystyki przemian ustrojowych i społecznych w starożytnych Atenach; charakteryzuje ewolucję ustroju rzymskiego oraz zakresu obywatelstwa w różnych okresach dziejów Rzymu; omawia status pozostałych grup społecznych w republikańskim Rzymie.	Potrafi omówić procesy związane z nadawaniem obywatelstwa w Grecji i Rzymie, podając własny punkt widzenia na sprawy z tym związane i uzasadniając swoje stanowisko faktami zawartymi w materiale źródłowym i literaturze uzupełniającej.
2. Recepcja antycznego pojęcia „obywatel” w późniejszych epokach	Zna pojęcia związane z tematem.	Przedstawia sposoby i przyczyny recepcji antycznego pojęcia obywatelstwa w późniejszych epokach.	Dostrzega i charakteryzuje recepcję antycznego obywatelstwa w późniejszych epokach; omawia obraz obywatela w polskiej publicystyce w późniejszych epokach.	Podaje przykłady literackich wzorów postaw obywatelskich w epoce nowożytnej; charakteryzuje wzór polskiego obywatela i dokonuje oceny postaw obywatelskich w późniejszych epokach.	Dokonyuje samodzielnej analizy recepcji pojęcia obywatela, wskazując konsekwencje społeczne; posługuje się wiedzą z literatury uzupełniającej i źródeł.

3. Podział władzy w średniowieczu	Rozróżnia zakres władzy cesarza, papieża i króla. Zna i stosuje pojęcia <i>biskup</i> , <i>monarchia patrymonialna</i> . Przedstawia genezę miast w średniowieczu.	Przedstawia zakres władzy papieskiej, cesarskiej i królewskiej w średniowieczu oraz charakter władzy papieskiej w średniowieczu. Zna i stosuje pojęcia <i>patriarcha</i> , <i>synod</i> , <i>sobór</i> , <i>dogmat</i> , <i>herezja</i> , <i>schizma</i> , <i>zasady senioratu i pryncypatu</i> . Opisuje proces lokacji na prawie niemieckim. Potrafi wskazać miasta powstałe na prawie niemieckim i wymienić ich charakterystyczne cechy.	Opisuje stosunki między poszczególnymi władzami w średniowieczu, odwołując się do konkretnych przykładów. Wyjaśnia pojęcie <i>uniwersalizm papieski i cesarski</i> . Omawia zakres władzy wójta i ławy miejskiej w średniowieczu. Przedstawia przywileje miejskie i patrycjuszowskie.	Dokonuje charakterystyki polityki międzynarodowej w średniowieczu, wykazując kompetencje poszczególnych władz. Dokonuje pełnej charakterystyki zakresu władzy samorządu miejskiego w średniowiecznym mieście. Potrafi analizować i interpretować źródła.	Potrafi omówić stosunki między papieżem i cesarstwem niemieckim, podając własny punkt widzenia na sprawy z tym związane. Ocenia ideę odbudowy cesarstwa rzymskiego w epoce średniowiecznej, odwołując się do źródeł. Dokonuje samodzielnej oceny pozycji mieszczaństwa w średniowieczu, odwołując się do wiedzy pozaźródłowej oraz źródeł. Ocenia, na wybranych przykładach, rolę samorządu miejskiego.
4. Feudalizm	Przedstawia podstawowe zasady feudalizmu. Zna i rozumie pojęcia <i>feudalizm</i> , <i>wasal</i> , <i>lenno</i> , <i>senior</i> .	Przedstawia genezę feudalizmu. Wskazuje na konsekwencje społeczne feudalizmu w średniowieczu. Zna i rozumie pojęcia <i>feudał</i> , <i>suweren</i> , <i>suzeren</i> , <i>renta feudalna</i> , <i>immunitet</i> .	Przedstawia konsekwencje społeczne i polityczne feudalizmu w średniowieczu i następnych epokach. Zna i rozumie pojęcia <i>primogenitura</i> , <i>beneficjum</i> , <i>alodium</i> .	Określa procesy refeudalizacyjne i defeudalizacyjne w Europie w epoce nowożytnej oraz ich konsekwencje. Wymienia przykłady stosowania praw feudalnych w następnych epokach.	Swobodnie posługuje się terminologią związaną z tematem feudalizmu. Na wybranych przykładach ocenia feudalizm, zwracając uwagę na jego pozytywne i negatywne aspekty.
5. Parlamentaryzm	Wymienia instytucje ustrojowe demokracji	Wymienia parlamenty europejskie w epoce	Wskazuje cechy parlamentu	Ocenia sposób zorganizowania	Ocenia zakres władzy parlamentu

staropolski na tle europejskim	szlacheckiej i charakteryzuje ich kompetencje. Wie, czym jest parlament, podaje przykłady jego funkcji. Zna i rozumie pojęcia <i>parlament</i> , <i>sejm walny</i> .	średniowiecza. Zna przywileje szlacheckie oraz ich konsekwencje. Zna i rozumie pojęcia <i>monarchia stanowa</i> , <i>demokracja szlachecka</i> , <i>wolna elekcja</i> , <i>artykuły henrykowskie</i> , <i>pacta conventa</i> , <i>monarchia parlamentarna</i> .	staropolskiego. Charakteryzuje genezę polskiego parlamentaryzmu. Zna i rozumie pojęcie <i>sejmiki ziemskie</i> – potrafi wymienić ich rodzaje oraz funkcje.	parlamentu staropolskiego w epoce nowożytnej na tle parlamentów europejskich.	staropolskiego w epoce nowożytnej na tle parlamentów europejskich. Dokonuje pełnej charakterystyki problemu, odwołując się do źródeł oraz wiedzy własnej i samodzielnie popierając argumentami zajęte stanowisko.
<b>6. Oligarchia magnacka</b>	Wymienia najważniejsze rody magnackie Rzeczypospolitej w XVII w.	Wskazuje przejawy władzy magnatów w Rzeczypospolitej i dokonuje oceny ich postaw. Zna i rozumie pojęcia <i>konwokacja (sejm konwokacyjny)</i> , <i>konfederacja</i> , <i>rokosz</i> , <i>magnateria</i> , <i>oligarchia magnacka</i> .	Wymienia przyczyny oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej w XVII w. Charakteryzuje i ocenia zasadę <i>liberum veto</i> . Wymienia rokosze w Rzeczypospolitej w XVII w.	Wskazuje widoczne elementy klientelizmu i ocenia je. Dostrzega różnice między klientelą polityczną a innymi zależnościami.	Porównuje oligarchię magnacką z monarchią parlamentarną w Anglii i absolutyzmem francuskim. Dokonuje charakterystyki problemu, odwołując się do źródeł oraz wiedzy własnej. Samodzielnie popiera argumentami zajęte stanowisko.
<b>7. Rewolucja społeczno-polityczna</b>	Wyjaśnia pojęcie rewolucji.	Podaje przykłady rewolucji w czasach nowożytnych i wskazuje ich konsekwencje. Umiejszcawia wydarzenia w czasie i przestrzeni.	Przedstawia założenia nowych ideologii w XIX w. Charakteryzuje genezę, przebieg i konsekwencje Wiosny Ludów. Wskazuje na genezę rewolucji amerykańskiej i jej konsekwencje. Omawia przyczyny i przebieg rewolucji	Analizuje przykłady rewolucji komunistycznych w pierwszej połowie XX w. ze szczególnym uwzględnieniem rewolucji rosyjskich. Zna i rozumie pojęcie <i>komunizm</i> .	Dokonuje samodzielnej oceny ruchów rewolucyjnych w XIX i na początku XX w., odwołując się do wiedzy pozaźródłowej.

			francuskiej. Zna i rozumie pojęcia <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna, jakobini, koalicja, terror, dyktatoriat, wojskowy zamach stanu, konsulat.</i>		
<b>8. Anarchizm</b>	Zna pojęcia związane z tym zagadnieniem, potrafi je stosować w kontekście omawianych treści.	Przedstawia genezę ideologii anarchizmu oraz jej głównych ideologów.	Charakteryzuje różne nurty anarchizmu dziewiętnasto- i dwudziestowiecznego. Wymienia przykłady prób zastosowania ideologii anarchistycznej w praktyce.	Dokonuje pełnej charakterystyki ideologii anarchistycznej od XIX w., dostrzegając jej ewolucję.	W sposób krytyczny dokonuje samodzielnej analizy źródeł, zestawiając zawarte w nich informacje z faktami historycznymi.
<b>9. Opozycja polityczna w PRL</b>	Wymienia w kolejności chronologicznej najważniejsze protesty społeczne w Polsce po 1945 roku, wymienia przykłady organizacji opozycyjnych w okresie PRL.	Wymienia sposoby walki społeczeństwa polskiego z władzą komunistyczną. Zna i stosuje pojęcia <i>opozycja, drugi obieg, Sierpień '80, stan wojenny, okrągły stół.</i>	Zna przyczyny, przebieg i konsekwencje polskich niepokojów społeczno-gospodarczych i politycznych. Docenia rolę Jana Pawła II, Stefana Wyszyńskiego i Jerzego Popiełuszki w powojennej Polsce.	Charakteryzuje działalność organizacji opozycyjnych w okresie PRL. Omawia powstanie „NZSS Solidarność” i opozycji w okresie stanu wojennego. Docenia znaczenie NSZZ „Solidarność” dla procesów dekomunizacyjnych.	Samodzielnie charakteryzuje postawy polskiego społeczeństwa wobec nowej rzeczywistości. Omawia działania opozycji i sposoby jej zwalczania przez nowe władze.
<b>10. Antyutopia</b>	Zna pojęcie i genezę antyutopii.	Streszcza motyw utopii w różnych epokach np. ( <i>Podróż Guliwera, Utopia, Wehikuł czasu</i> ).	Opisuje antyutopie w literaturze i filmie ( <i>Rok 1984, Doskonały świat</i> ).	Analizuje fragmenty prac Orwella oraz Huxleya. Potrafi zdefiniować zagrożenia dla	Samodzielnie charakteryzuje problem postaw obywatelskich wobec totalitaryzmów –

				demokracji (np.: zagrożenia dla kształtowania się wolnej opinii publicznej, nietolerancją etc.).	antyutopii. Samodzielnie wyciąga wnioski i dokonuje oceny na podstawie dostępnych źródeł.
--	--	--	--	--	---